३. जिकडे तिकडे पाणीच पाणी

शंकर वैद्य (१९२८-२०१४) : प्रसिद्ध कवी व कथाकार. त्यांचे 'आला क्षण...गेला क्षण' हा कथासंग्रह; 'कालस्वर', 'दर्शन' हे कवितासंग्रह; 'आदित्य', 'रसयात्रा', 'प्रवासी पक्षी' ही महत्त्वपूर्ण संपादने इत्यादी लेखन प्रसिद्ध आहे. साहित्य क्षेत्रातील योगदानाबद्दल शंकर वैद्य यांना महाराष्ट्र शासन, कोकण मराठी साहित्य परिषद, मास्टर दीनानाथ प्रतिष्ठान पुरस्कार आदि पुरस्कारांनी गौरविण्यात आले होते.

प्रस्तुत कवितेत कवीने पावसाळ्यात या सृष्टीमध्ये दिसणाऱ्या बदलत्या दृश्याचे अतिशय मनोहारी शब्दचित्र रेखाटले आहे. प्रस्तुत कविता 'गीतपुष्पांचा फुलोरा' या संपादित काव्यसंग्रहातून घेतली आहे.

- **ऐका. वाचा. म्हणा.**

जिकडे तिकडे पाणीच पाणी, खळखळणारे झरे ।
झुळझुळणारे गवत पोपटी, लवलवणारे तुरे ।।धृ.।।

नवी लकाकी झाडांवरती
सुखात पाने-फुले नाहती
पाऊसवारा झेलित जाती भिरभिरती पाखरे ।।१।।

हासत भिजती निळसर डोंगर
उड्या त्यांतुनी घेती निर्झर
कडेकपारी रानोरानी नाद नाचरा भरे ।।२।।

मधेच घेता वारा उसळी
जरी ढगांची तुटे साखळी
हिरव्या रानी ऊन बागडे हरिणापरि गोजिरे ।।३।।

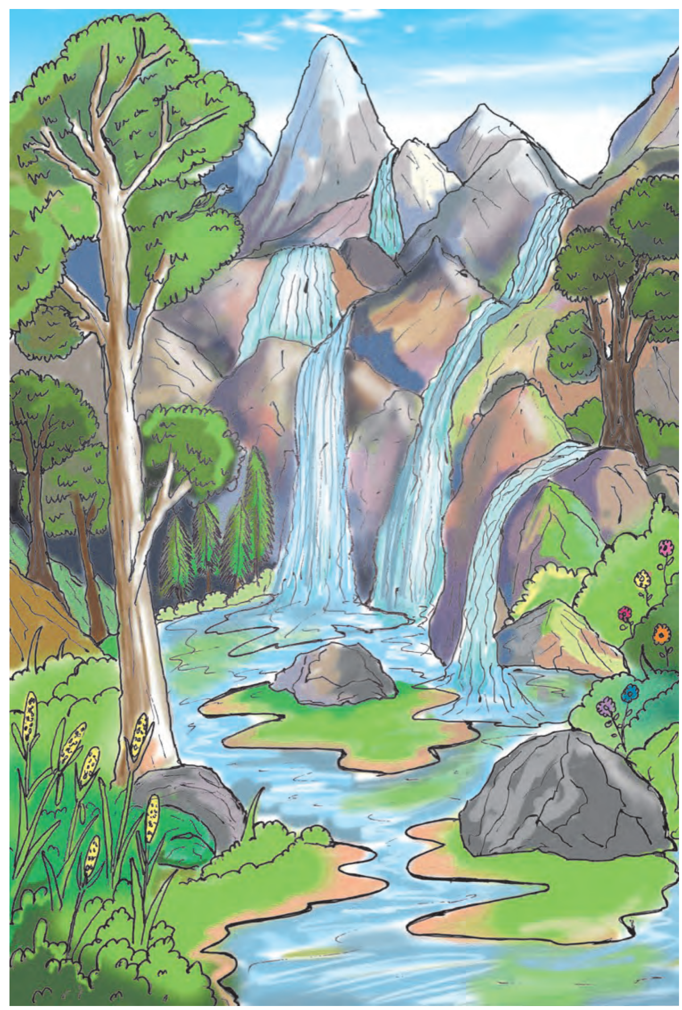

शब्दार्थ : **लवलवणे** - जलद आणि चपळाईने वाकणे. **लकाकी** - चमक. **निर्झर** - झरा. **नाद** - आवाज. **उसळणे** - एकदम वर येणे. **बागडणे** - आनंदाने उड्या मारणे. **गोजिरे** - सुंदर.

स्वाध्याय

प्र. १. आकृती पूर्ण करा.

कवीने खालील शब्दांचे वर्णन करण्यासाठी वापरलेले शब्द

झरे	गवत	तुरे	पाखरे

प्र. २. खालील मानवी कृती करणारे कवितेतील घटक कोणते ते लिहा.

मानवी कृती	कृती करणारे कवितेतील घटक
(१) सुखात नाहणे →	
(२) भिजणे →	
(३) उड्या मारणे →	
(४) बागडणे →	

प्र. ३. कवितेतील खालील ओळींचा तुम्हांला कळलेला अर्थ लिहा.

(अ) नवी लकाकी झाडांवरती-

(आ) हिरव्या रानी ऊन बागडे-

प्र. ४. तुमच्या शब्दांत लिहा.

(अ) कवीने कवितेत वर्णन केलेले दृश्य तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) 'जिकडे तिकडे पाणीच पाणी', अशी कल्पना करा व लिहा.

चर्चा करूया.

- **कवितेचा अभ्यास केल्यानंतर निसर्गातील काही घटक माणसासारखे वागतात/कृती करतात हे काही शब्दांवरून लक्षात येते.**

  उदा., 'पाऊसवारा झेलणे' यांसारख्या शब्दांबाबत चर्चा करून यादी तयार करा.

उपक्रम : पाऊस पडून गेल्यानंतर निसर्गात झालेल्या बदलांचे निरीक्षण करा, वर्गात सांगा.

Q38SZY